

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันจากกระแสของการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้องค์การต่างๆ มีแนวโน้มที่ต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “พรรคการเมือง” ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในการบริหารพัฒนาประเทศต้องพัฒนาปรับปรุงให้มีความก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน คณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้มีบทบาทสำคัญดังกล่าว จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเพื่อสามารถนำพาพรรคการเมืองทันกับการเปลี่ยนแปลงด้วย ดังนั้นการ “พัฒนา” ภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองในการบริหารพรรคการเมืองเป็นอย่างมาก การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ทั้งหลักการและวิธีการที่ทำให้การเปลี่ยนแปลง โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ ซึ่งต้องอาศัยผู้มีภาวะผู้นำในการนำพาที่จะทำให้เกิดการพัฒนาดังกล่าว ในภาวะผู้นำซึ่งเป็นพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลในการสร้างความสัมพันธ์หรือสนับสนุนกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับบุคคลหรือกลุ่มเพื่อกระทำตามให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสามารถที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในการกระทำตามที่ผู้นำต้องการ โดยการจูงใจ ควบคุมจนเกิดการยอมรับนับถือในพฤติกรรมของเขาจากสมาชิกของกลุ่มและกลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ภาวะผู้นำจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งของนักการเมืองในระดับผู้นำในการบริหารพรรคการเมืองเพื่อโน้มน้าวให้บุคลากรในพรรคทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการและเป็นที่ยอมรับของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของโดยรวมของสังคมภาวะผู้นำมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นตัวแทนในทุกสถานการณ์ (Figurehead) ในกิจกรรมต่างๆ เช่น การรวบรวมข้อมูลที่อยู่ภายนอกพรรคและการให้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นนักพูดที่ดี (Spokesperson) คือมีความสามารถในการนำเสนอกิจกรรมตลอดจนการวางแผนรวมไปถึงการแสดงวิสัยทัศน์ที่ดีกับบุคคลหรือฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นนักเจรจาต่อรอง (Negotiator) เช่นการเจรจาต่อรองเรื่องงบประมาณ หรือการสนับสนุนอื่นๆ เป็นต้น^๑

การดำเนินการเกี่ยวกับพรรคการเมืองของไทยในปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.๒๕๕๐ ในการจัดตั้งพรรคการเมืองการประชุมการ

^๑รังสรรค์ ประเสริฐศรี, ภาวะผู้นำ (Leadership), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทธีระและไพฑูริย์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖-๑๗.

กำหนดนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งคณะกรรมการที่กล่าวมานั้นจะต้องได้รับการเลือกจากสมาชิกพรรคที่เป็นไปตามกฎหมายกำหนด รวมไปถึงการยื่นบัญชีทรัพย์สินของสมาชิกพรรคและการสิ้นสภาพ การเลิก และการยุบพรรคการเมือง เป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าหน้าที่อื่นที่กล่าวมา ดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๗ ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการก่อ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เพิกถอน สิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าวตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาถ้าการกระทำของบุคคลตามวรรคหนึ่ง ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารของพรรคการเมืองผู้ใด มีส่วนรู้เห็น หรือปล่อยปละละเลยหรือทราบถึงการกระทำนั้นแล้ว มิได้ยับยั้งหรือแก้ไขเพื่อให้การ เลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจใน การปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ตามมาตรา ๖๘ และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้า พรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองดังกล่าวมีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันที่มิคำสั่งให้ยุบ พรรคการเมือง”^๒ ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ กระทำการหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการทุจริต บทลงโทษดังกล่าวครอบคลุมถึงหัวหน้าพรรคและ กรรมการบริหารพรรค

โดยที่ผ่านมาพรรคการเมืองหลากหลายพรรคการเมืองมีบทบาทเข้ามาบริหารพัฒนา ประเทศแต่ผู้บริหารพรรคที่ไม่สามารถนำพาพรรคไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการได้ จะเห็น ได้จากการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีการเปลี่ยนพรรคและย้ายพรรคกันเสมอๆ โดยมีผู้ให้ข้อสังเกต ว่าการเปลี่ยนพรรค ย้ายพรรคนั้นไม่ใช่เพราะอุดมการณ์ของพรรคเป็นสาเหตุ แต่มักเป็นสาเหตุจาก ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก^๓ การจัดตั้งพรรคการเมืองที่ผ่านมาส่วนใหญ่แล้วผู้นำพรรคมักจะมี บทบาทเป็นศูนย์กลางของพรรคหาใช่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการต่อสู้

^๒ ความจริงของมาตรา ๒๓๗ แห่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=275444> [๒๗ มกราคม ๒๕๕๗].

^๓ กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

ดินรนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนและความต้องการของประชาชนไม่^๔ มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลา เพื่อมุ่งหวังให้ได้มาซึ่งอำนาจรัฐเท่านั้น^๕ ประการสำคัญที่เป็นสาเหตุที่ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอ คือ การที่พรรคการเมืองทำหน้าที่เพียงการรวมตัวกันส่งคนเข้ารับการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว มิได้ตั้งอยู่บนรากฐานของอุดมการณ์ร่วมกันอย่างชัดเจน^๖ อีกทั้งการที่ไม่สามารถคัดสรรคนดีเข้ามาสู่ตำแหน่งอำนาจได้ ความชอบธรรมทางการเมืองก็จะถูกกระทบ ระบบการเมืองเช่นนี้เป็นระบบที่ไม่มีทางพัฒนาก้าวหน้าไปได้และผลสุดท้ายจะนำไปสู่ความเสียหายต่อความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารพรรคการเมืองไทยยังมีภาวะผู้นำเชิงบารมี (Charismatic Leadership) ไม่เพียงพอไม่สามารถนำพาพรรคการเมืองไทยและสมาชิกไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ จะเห็นได้ว่าปัญหาของพรรคการเมืองไทยที่กล่าวมาข้างต้นมีมากมายซึ่งล้วนเป็นประเด็นที่ทำลายความสามารถของผู้บริหารพรรคในการนำพาพรรคการเมืองฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการให้ความสำคัญทางด้านจิตใจ ทั้งในเรื่องของด้านธรรม คุณธรรม จริยธรรม โดยทุกฝ่ายต้องตระหนักในความสำคัญของคณะกรรมการบริหารพรรคที่จะต้อง “ภาวะผู้นำ” ที่ต้องมีคุณสมบัติที่เป็นคนดี สามารถบริหารงานพรรคการเมืองให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยและมีศักยภาพในการนำพาพรรคการเมืองให้เป็นพรรคการเมืองที่เป็นสถาบันหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และสามารถแก้ปัญหาพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ จากการศึกษาทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวทางตะวันตกพบว่า ภาวะผู้นำนั้นได้แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่มใหญ่ๆ คือ (๑) กลุ่มทฤษฎีคุณลักษณะ (๒) กลุ่มทฤษฎีพฤติกรรม (๓) กลุ่มทฤษฎีตามสถานการณ์ (๔) กลุ่มทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป^๗ โดยมีวิธีการศึกษาถึงภาวะผู้นำที่แตกต่างกันไปจากการศึกษาหลักธรรมในพุทธศาสนาเพื่อประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรค การเมืองไทย ๒ หลักธรรม คือ สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ และหลักธรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ๒ หลักธรรม คือ สัปปริสธรรม ๗ สังฆโสภณสูตร สัปปริสธรรม ๗ เป็นหลักธรรมหนึ่งในการปกครองตน เป็นธรรมของ

^๔ จุมพล หนีมพานิช, **กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทย : แนวเก่า แนวใหม่ และกรณีศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒ ฉบับปรับปรุง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๙๓.

^๕ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์, **พรรคการเมือง, พรรคการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : ศึกษาเฉพาะประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ไทย และมาเลเซีย**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา, ๒๕๔๖), หน้า ๑๘๘ -๑๘๙.

^๖ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, **เปิดโลกความคิด ปฏิรูปการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ซัคเซสมีเดีย จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๗๘-๗๙.

^๗ เมาริก, จอห์น แวน, ยุดา รักไทย และสุภาวดี วิหะระพันธ์ แปลและเรียบเรียง, **คัมภีร์การพัฒนาภาวะผู้นำ**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กซ์พอร์ตเน็ท, ๒๕๔๗), หน้า ๖.

คนดี หมายถึง ผู้ที่เป็นผู้นำต้องเป็นคนดีมีเหตุผล รู้และเข้าใจผู้อื่น ผู้ที่รู้ซึ่งสถานการณ์ รู้จักชุมชน สังคมที่ตนอยู่เป็นอย่างดี สามารถนำพาองค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และหลักธรรมของผู้บริหารซึ่งมี สังฆโสภณสูตร ว่าด้วยบุคคลผู้ทำหมู่คณะให้งามให้เจริญ ๔ จำพวก ที่ผู้นำต้องนำไปใช้ในการบริหารงานและปกครองคนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นส่วนสำคัญให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาขึ้นมาใหม่ที่มีการเน้นการพัฒนาทั้งศาสตร์สมัยใหม่และการพัฒนาจิตใจของผู้นำ ผสมผสานกลมกลืนอันจะส่งผลให้เห็นว่าหากนำหลักธรรมทั้ง ๔ มาใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย จะสามารถนำพาพรรคการเมืองในประเทศไทยให้เป็นสถาบันการเมืองที่มีศักยภาพและสามารถบริหารให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมีความสงบสุขร่มเย็นได้เป็นอย่างดี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยโดยการนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองในด้านหลักธรรมของการปกครองตนและปกครองคน และหลักธรรมผู้บริหารเพื่อการบริหารจัดการกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ตามแนวทางประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์สุขแห่งหมู่คณะ องค์กร สังคมอย่างมั่นคง และยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการบูรณาการทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การบูรณาการทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาที่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย ทั้งในเรื่องของศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย การบูรณาการทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย และนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย เพื่อศึกษาการบูรณาการทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยให้ได้มาถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม จำนวน ๒ หลักพุทธธรรมใหญ่ๆ คือ ๑) หลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ คือ สังคหัตถ์ ๔ พรหมวิหาร ๔ และ ๒) หลักพุทธธรรมบ่งชี้ปัจจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย สัปติธรรม ๗ สังฆโศภณสูตร ทั้งนี้บูรณาการควบคู่กับวิทยาการสมัยใหม่หรือศาสตร์ทางตะวันตกทฤษฎีภาวะผู้นำ ๔ ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ ด้านพฤติกรรม ด้านสถานการณ์ และด้านการปฏิรูป

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงกำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ กลุ่ม คือ ๑) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๗ รูป ๒) ผู้เชี่ยวชาญด้านคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย จำนวน ๒๑ คน ๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการ จำนวน ๓ คน รวม ๓๑ รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้เข้าร่วมจะเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๕ รูป/คน แต่ไม่ใช่ผู้ที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทยพัฒนา และพรรคพลังชล ซึ่งเป็นพรรคการเมืองไทยที่ได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยศึกษาพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและจังหวัดที่มีพรรคการเมืองดังกล่าวอยู่

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ.๒๕๕๗ ถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลา ๑ ปี ๕ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยไว้ดังนี้

การพัฒนาภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถในการตนเองและความสามารถในการบริหารการเมืองที่ดีขึ้นกว่าเดิมมากขึ้นกว่าเดิมเจริญรุ่งเรืองขึ้นกว่าเดิมของคณะกรรมการพรรคการเมืองไทยและความสามารถในการนำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่มีคุณสมบัติที่ดีมีคุณธรรมในการชี้แนะ สั่งการ หรือมีอิทธิพลต่อ การกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารพรรคการเมืองไปสู่ความสำเร็จตามอุดมการณ์ร่วมกันของพรรคจนได้รับการยอมรับของสังคมและประชาชน

หลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ หมายถึง ๑. สังคหัตถ์ ๔ คือ ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคล และยังถือเป็นหลักการสงเคราะห์คนเคราะห์ผู้ที่อยู่ในความดูแลของผู้นำด้วย ดังนี้ ๑) ทาน การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน ๒) ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดตมึ่น้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ๓) อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ๔) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย ๒. พรหมวิหาร ๔ คือ คุณธรรมที่ใช้ในการดูแลปกครองคนรอบด้านโดยเฉพาะผู้ใต้บังคับบัญชา สรุปได้ว่าเป็นหลักธรรมประจำใจของผู้ใหญ่ ดังนี้ ๑) เมตตา ความรักใคร่ ความปรารถนาดีอยากเห็นผู้อื่นมีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า ๒) กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ ๓) มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นได้ดีมีความสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ๔) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมพิจารณาเห็นด้วยปัญญา

หลักพุทธธรรมบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำ หมายถึง

๑. สัมปรัสนธรรม ๗ หลักธรรมในการปกครองคน ปกครองตนเป็นหลักธรรมของสัตว์บุรุษหรือคนดีผู้มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ ดังนี้ ๑) อัมมัญญตา หมายถึง เป็นผู้รู้หลักหรือรู้จักเหตุ ๒) อัตถัญญตา

หมายถึง เป็นผู้รู้จักผล ๓) อัตตัญญูตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักตน ๔) มัตตัญญูตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักประมาณ ๕) กาลัญญูตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักกาล ๖) ปริสสัญญูตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักชุมชน ๗) ปุคคลัญญูตา หมายถึง เป็นผู้รู้จักบุคคล ๒. สังฆโสภณสูตร หลักธรรมของผู้บริหารว่าด้วยการทำให้หมู่คณะงดงาม ดังนี้ ๑) วิยัตโต หมายถึง เป็นผู้มีปัญหา ๒) วินีโต หมายถึง เป็นผู้มีวินัยดี ๓) วิสาร์โท หมายถึง เป็นผู้แก้แกล้ง ๔) พหุสสุโต หมายถึง เป็นผู้มีการศึกษาดี ความจำดี มาก ๕) ธัมมานุธัมมปฏิปันโน หมายถึง เป็นผู้ปฏิบัติธรรม รักษาความถูกต้องในสิ่งที่ถูกที่ควร

คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง หมายถึง คณะบุคคลที่มีจำนวนและที่มาตามข้อบังคับพรรคการเมืองกำหนดและมีหน้าที่บริหารจัดการภายในพรรคการเมืองของแต่ละพรรค ศึกษาเฉพาะพรรคการเมืองไทย ๔ พรรค ที่สมาชิกพรรคได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้ง พ.ศ.๒๕๕๔ ได้แก่ พรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทยพัฒนา และพรรคพลังชล

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ผลการศึกษาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑.๖.๒ ได้ผลการศึกษาการบูรณาการทฤษฎีและพุทธธรรมที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑.๖.๓ ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทย

๑.๖.๔ ได้ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปปรับใช้ให้กับคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไทยอย่างแท้จริง